

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра філософії та релігієзнавства

УТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В. *[Signature]*
Протокол № 2 від 17.10. 2018 р.

ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

ФІЛОСОФІЯ ОСОБИ

підготовки магістра
спеціальності 033 Філософія
освітньої програми Філософія, суспільна аналітика

Луцьк – 2018

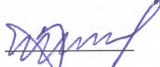
Програма навчальної дисципліни «ФІЛОСОФІЯ ОСОБИ» підготовки магістра, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 033 Філософія, за освітньою програмою Філософія, суспільна аналітика

Розробник: Опейда Л. М., доцент кафедри філософії та релігієзнавства Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, к. філос. н., доцент

Рецензент: Ліщук-Торчинська Т. П., доцент кафедри загальної і соціальної психології та соціології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, к. філос. н., доцент.

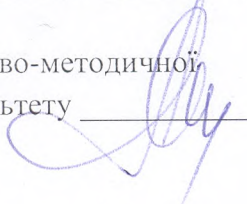
Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри філософії та релігієзнавства

протокол № 3 від 26 вересня 2018 р.

Завідувач кафедри: (Борейко Ю. Г.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету історії, політології та національної безпеки

протокол № 3 від 5.10 2018 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (Шваб А. Г.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	03 – гуманітарні науки 033 – Філософія Освітня програма – Філософія, суспільна аналітика Освітній ступінь – магістр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 120 / 4		Рік навчання 5
		Семестр 11-ий
		Лекції 18 год.
ІНДЗ: немає		Практичні (семінарські) 18 год.
		Лабораторні ___ год.
		Індивідуальні _____ год.
	Самостійна робота 76 год.	
	Консультації 8 год.	
	Форма контролю: залік	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Програма навчальної дисципліни «Філософія особи» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності «Філософія».

Метою викладання навчальної дисципліни «Філософія особи» є розгляд філософських концепцій особи.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є погляди основних філософських напрямів і шкіл античності, середніх віків і Відродження, а також Нового і Новітнього часу на проблему людини, особи та особистості.

Міждисциплінарні зв'язки: проблема особи у філософії має тісний зв'язок із соціальними та історичними науками, логікою; здійснюється пошук відповідей на питання про взаємозв'язок понять «особи» та «особистості», «індивіда» та «індивідуальності».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Філософські концепції особи в епоху Премодерну.

Змістовий модуль 2. Проблема особи та особистості у проєкті Модерну.

Змістовий модуль 3. Проблема особи та її сутності в ситуації Постмодерну.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

основних філософських напрямках і школах античності, середньовіччя і Відродження, а також Нового і Новітнього часу стосовно проблеми особи;

розширення світогляду стосовно еволюції особи та особистості в суспільстві;
формування уявлення про специфіку різних концепцій особи;
про можливості застосування отриманих знань для філософського аналізу проблеми особи та особистості;
використання отриманих знань у вивченні інших гуманітарних дисциплін.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Філософські концепції особи в епоху Премодерну

Тема 1. Людина та її межі в античній філософії.

Феномен ранньої античної філософії (Рання класика). Антична міфологія та її вираження в ранній античній філософії. Геракліт і Парменід: релятивістська й абсолютистська концепції людини та світу.

Тема 2. Класична антична філософія.

Зріла класика. Сократ: «пізнай самого себе». Платон: людина як в'язень у Печері. Аристотель: повернення в'язня в Печеру.

Тема 3. Філософія епохи еллінізму.

Феномен еллінізму. Основні риси філософії епохи еллінізму та її школи. Скептицизм: чи розумний світ? Стоїцизм як мужність жити. Епікуреїзм: етика насолоди. Неоплатонізм: світ як сходження Єдиного.

Тема 4. Розуміння людини та її меж у філософії Середньовіччя.

Феномен середньовічної філософії. Християнство як світоглядне підґрунтя філософії Середньовіччя. Основні риси філософії Середньовіччя. Проблема періодизації та середньовічний спосіб філософствування.

Тема 5. Джерела філософії Середньовіччя.

Атмосфера пізньої античності та дух християнства, що зароджується: гностицизм. Законодавець методу екзегези: Філон Александрійський.

Тема 6. Початок середньовічної філософії: патристика.

Загальна характеристика патристики. Визрівання основної проблематики філософії Середньовіччя: «група» Тертуліана та «група» Августина. Тертуліан: «Вірую, тому що абсурдно». Августин Блаженний: самопізнання як умова пізнання Бога.

Тема 7. Завершення середньовічної філософії: схоластика.

Що таке схоластика? Чи існує людина взагалі? Фома Аквінський та його раціональна містика. Абельяр і Елоїза: від любові людської до любові божественної. Данте: «Що рухає сонце і світила?».

Змістовий модуль 2. Проблема особи та особистості у проекті Модерну

Тема 8. Філософія епохи Відродження: людина-титан.

Філософія Відродження у контексті своєї епохи. Основні риси епохи Відродження. Романське Відродження: воскресіння античності. Загальна характеристика романського Відродження. Марсіліо Фічіно: творче злиття з Богом. Джордано Бруно і Галілео Галілей: два шляхи свободи.

Тема 9. Германське Відродження: воскресіння першохристиянства.

Загальна характеристика германського Відродження. Микола Кузанський та його діалектика Єдиного та безкінечного. Еразм Роттердамський: «Похвала глупству». Мартін Лютер: повстання германського духу.

Тема 10. Філософія Нового Часу: гносеологізація людської сутності.

Загальна характеристика філософії Нового Часу. Філософська проблематика Нового Часу. Основні риси філософії Нового Часу.

Протистояння раціоналізму та емпіризму. Френсіс Бекон: «Знання – сила». Рене Декарт: «Мислю – отже існую». Томас Гоббс: «Війна всіх проти всіх». Джон Локк: Людина – «чиста дошка».

Три версії вчення про субстанцію: монізм, дуалізм, плюралізм. Дуалізм Рене Декарта. Бенедикт Спіноза: спасіння від афектів. Готфрід Лейбніц: людина як монада.

Тема 11. Виклик гносеологізму: філософська есеїстика та філософське мистецтво Нового Часу.

Блез Паскаль: людина як мислячий очерет. Філософське мистецтво Шекспіра і Сервантеса: трагічні філософи Гамлет і Дон Кіхот.

Тема 12. Завершення Нового Часу: епоха Просвітництва.

Просвітницька парадигма про природу людини. Історичні типи Просвітництва.

Тема 13. Поглиблення гносеологізму: німецька класична філософія.

Феномен німецької класичної філософії. Іммануїл Кант: межі розуму. «Що таке людина?». Суперечність розуму із самим собою. Категоричний імператив.

Йоганн Готліб Фіхте: «Я» як діяльне начало. Від Канта до Фіхте. «Яка людина, така і її філософія». Науковчення Фіхте і його «ідеалізм свободи». Парадокси свободи у вченні Фіхте.

Фрідріх Вільгельм Йозеф Шеллінг: філософія тотожності. Від буття до мислення: натурфілософія. Тотожність свободи і необхідності: філософія мистецтва.

Абсолютний ідеалізм Георга Вільгельма Фрідріха Гегеля. Абсолютна ідея, Абсолютний Дух і людина. «Найсуттєвіше – шлях».

Всесвітнє значення німецької класичної філософії.

Тема 14. Релігійне подолання гносеологізму: новокласична філософія XIX століття.

Йоганн Вольфганг Гете: «Людина як Всесвіт». «Всю долю людства хочу я випробувати в собі». «Людина – це той, хто здатний на неможливе».

Романтизм: свобода і любов всупереч усьому. Феномен романтизму. Фрідріх Шлегель: свобода як іронія і любов. Новаліс: магічний ідеалізм.

Пізній Шеллінг: уможлядна містика. Шеллінг і його муза: феномен Кароліни. Таємниця Абсолюту.

Серен К'єркегор: віра над безоднями страху та відчаю.

Новокласична філософія XIX століття як переддень релігійного екзистенціалізму і персоналізму.

Змістовий модуль 3. Проблема особи та її сутності в ситуації Постмодерну

Тема 15. Некласична філософія XIX – XX століть.

Поняття класичної та некласичної філософії. Від загального до особливого. Онтологічність трансцендентного в класичній філософії та символічність трансцендентного в некласичній. Людвіг Фейєрбах як родоначальник некласичної філософії. Антропологія замість теології: людська сутність на землі й у небесах. Вчення Фейєрбаха про смерть і безсмертя людини. Соціоцентрична парадигма людини: марксизм.

Волюнтаризм: повстання проти раціо. Філософія Артура Шопенгауера: воля, страждання, уявлення. Фрідріх Ніцше: людина як канат між звіром і Надлюдиною.

Психоаналітична парадигма людського буття. Вчення Зигмунда Фрейда: травма існування та дитяча сексуальність. Карл Густав Юнг: архетипи колективного несвідомого. Еріх Фромм: відчуження і любов.

Тема 16. Філософія людини та її меж у культурі Заходу XX століття.

Філософська антропологія XX століття. Макс Шелер: у пошуках цілісного вчення про людину. Гельмут Плеснер: людина як ексцентрична істота. Ернст Кассілер: людина як символічна тварина. Хосе Ортега-і-Гассет: спорт як вираження людської сутності?

Екзистенціалізм. Феномен екзистенціалізму. Екзистенціальний спосіб філософування. Мартін Гайдеггер: людина як запитуюче буття. Феномен атеїстичного екзистенціалізму. Жан Поль Сартр: Я та Інший. Альбер Камю: самогубство філософське і життєве. Феномен релігійного екзистенціалізму. Карл Ясперс: гранична ситуація та вихід за межі повсякденності. Габріель Марсель: за межі трагічної мудрості.

Персоналізм. Персоналізм як спосіб буття і філософська течія. Микола Бердяєв: Боголюдина над безоднею нествореної свободи. Лев Шестов: віра вища за розум? Емманюель Муньє: трагічний оптимізм. Інші мислителі персоналістичної парадигми про межі людини. Феномен постмодернізму.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ. (семін.)	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Філософські концепції особи в епоху Премодерну					
Тема 1. Людина та її межі в античній філософії	6	1	1	4	
Тема 2. Класична антична філософія	8	1	1	4	2
Тема 3. Філософія епохи еллінізму	6	1	1	4	
Тема 4. Розуміння людини та її меж у філософії Середньовіччя	6	1	1	4	
Тема 5. Джерела філософії Середньовіччя	4			4	
Тема 6. Початок середньовічної філософії: патристика	6	1	1	4	
Тема 7. Завершення середньовічної філософії: схоластика	6	1	1	4	
Разом за модулем 1	42	6	6	28	2
Змістовий модуль 2. Проблема особи та особистості у проєкті Модерну					
Тема 8. Філософія епохи Відродження: людина-титан	6	1	1	4	
Тема 9. Германське Відродження: воскресіння першохристиянства	6	1	1	4	
Тема 10. Філософія Нового Часу: гносеологізація людської сутності	8	1	1	4	2
Тема 11. Виклик гносеологізму: філософська есеїстика та філософське мистецтво Нового Часу	7	1		4	2
Тема 12. Завершення Нового Часу: епоха Просвітництва	6	1	1	4	
Тема 13. Поглиблення гносеологізму: німецька класична філософія	7	2	1	4	
Тема 14. Релігійне подолання гносеологізму: новокласична філософія XIX століття	6	1	1	4	
Разом за модулем 2	46	8	6	28	4
Змістовий модуль 3. Проблема особи та її сутності в ситуації Постмодерну					
Тема 15. Некласична філософія XIX – XX століть	18	2	4	10	2
Тема 16. Філософія людини та її меж у культурі Заходу XX століття	14	2	2	10	
Разом за модулем 3	32	4	6	20	2
Всього годин	120	18	18	76	8

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Українська класична філософія: першість серця.
2. Витоки та риси української класичної філософії.
3. Григорій Сковорода: вчення про три світи.
4. Памфіл Юркевич: серце та межі розуму.
5. Тарас Шевченко: міфотворець, християнин, язичник.
6. Феномен російської класичної філософії.
7. Федір Достоєвський: краса врятує світ.
8. Лев Толстой: війна і мир як чоловіче і жіноче.
9. Володимир Соловйов: ідея Боголюдства.
10. Олена Блаватська: містична еволюція людини і людства.
11. «Срібний вік» російської класичної філософії.
12. Слов'янський тип філософування як проблема.

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

ІНДЗ немає

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Специфіка викладання курсу полягає у використанні двох видів контролю: поточного і підсумкового.

Поточний контроль включає в себе:

- тестування – така форма контролю дозволяє перевірити загальну підготовку студентів до кожного заняття, проводяться регулярно на вибірковій основі;
- опитування – проводиться з метою виявлення вміння студентами оперувати вчитаним викладачем матеріалом, відповідати на додаткові питання, проводиться регулярно на вибірковій основі;
- самостійна робота – така форма контролю дозволяє виявити вміння чітко і послідовно відповідати на поставлені запитання, вміння працювати самостійно.

Поточний контроль (max=40 балів)									Модульний контроль (max=60 балів)	Загальна кількість балів	
Модуль 1									Модуль 2		100
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3		МКР 1	МКР 2	
T1-2	T2-3	T6-7	T8-9	T10-11	T12-13	T14	T15	T 16	30	30	
3	3	4	5	5	5	5	5	5			

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основні джерела

1. Очерки по истории философии / Учебное пособие для студентов технических вузов. – Кафедра философии ИТМО (ТУ) Авторы: д.ф.н. Н.М. Аль Ани, к.ф.н. В.Е. Быданов, к.ф.н. Т.А. Новолодская, к.ф.н. В.Н. Садовников, к.ф.н. В.Е. Смоленков. Санкт-Петербург 2000.
2. Горфункель А.Х. Философия эпохи Возрождения. М. : Мысль, 1979.
3. Гулыга А.В. Немецкая классическая философия. М. : Мысль, 1986.
4. Нарский И.С. Западно-европейская философия 19 в. М. : Высш.школа, 1976.
5. Современная буржуазная философия / Под ред. А.С.Богомолова и др. М. : Высшая школа, 1978.
6. Соколов В.В. Европейская философия 15-17 вв. М. : Высш.школа, 1984.
7. Чанышев А.Н. Курс лекций по древней и средневековой философии. М. : Высшая школа, 1991.

Додаткові джерела

8. Августин Аврелий. О свободе воли. // Антология средневековой мысли (Теология и философия европейского Средневековья): В 2 Т. / Под ред. С.С.Неретиной; сост.С.С. Неретиной, Л.В.Бурлака. – СПб. : РХГИ, 2001. Т.1.
9. Аристотель. Метафизика. Соч. В 4 т. Т.1. – М. : Мысль, 1976.
10. Аристотель. Большая этика. / Соч. в 4 тт. – М. : Мысль, 1983. Т.4.

11. Баткин Л.М. Возрождение. // Человек: Мыслители прошлого и настоящего о его жизни, смерти и бессмертии. Древний мир – эпоха Просвещения. – М. : Политиздат, 1991. С.218–219.
12. Бердяев Н.А. Самопознание. – Л. : Лениздат, 1991.
13. Берлин И. Философия свободы. Европа. – М. : Новое литературное обозрение. 2001.
14. Бранский В.П. Искусство и философия. – Калининград : Янтарный сказ, 1999.
15. Бранский В.П., Пожарский С.Д. Глобализация и синергетический историзм. – СПб. : Политехника, 2004.
16. Вольнов Вяч. Феномен свободы. – СПб. : Русско-Балтийский информационный центр «Блиц», 2002.
17. Валла Л. Об истинном и ложном благе / О свободе воли. – М. : Наука, 1989. (Памятники филос. мысли).
18. Гайденок П.П. Парадоксы свободы в учении Фихте. – М. : Наука, 1990.
19. Гегель. Энциклопедия философских наук. Т.3. Философия духа / Отв. ред. Е.П.Ситковский. Ред. коллегия: Б.М.Кедров и др. – М. : Мысль, 1977.
20. Долгов К.М. От Киркегора до Камю. Очерки европейской философско-эстетической мысли XX века. – М. : Искусство, 1990.
21. Камю А. Миф о Сизифе. Эссе об абсурде / Сумерки богов / Сост. и общ. Ред. А.А.Яковлева: Перевод. – М. : Политиздат, 1989.
22. Кьеркегор С. Или – или / Послесловие С.А.Склярченко. – М. : Историко-религиозное общество «Арктогея», 1991.
23. Лукреций Кар Т. О природе вещей // Антология мировой философии. В 4-х ТТ. – М. : Мысль, 1969. Т.1. Ч.1.
24. Лютер Мартин. О рабстве воли. Приложения. // Эразм Роттердамский. Философские произведения. / В.В.Соколов (отв. ред.) – М. : Наука, 1986. – (Памятники философской мысли).
25. Макиавелли Н. Государь. Пер. с итальянского. – М. : Планета, 1990.
26. Пико дела Мирандола. Речь о достоинстве человека. // Человек: Мыслители прошлого и настоящего о его жизни, смерти и бессмертии. Древний мир – эпоха Просвещения. – М. : Политиздат, 1991.
27. Платон. Государство. Соч. В 4-х т. – М. : Мысль, 1994. Т.3.
28. Плотин. О воле и свободе Первоединого/Соч.- СПб.: Алетейя, 1995.
29. Пригожин И. Философия нестабильности // Вопросы философии. 1991. № 6.
30. Рерих Н. Агни-Йога. – Новосибирск. Изд. «Сибирь – XXI век. 1990.
31. Сартр Ж.-П. Бытие и ничто. Опыт феноменологической онтологии. – М. : Республика, 2000.
32. Хайдеггер М. Основные понятия метафизики. – Вопросы философии. 1989. № 9.
33. Фихте И.Г. Общие принципы наукоучения // Антология мировой философии. В 4 т. : Т.3. Буржуазная философия конца ХУШ в. – первых двух третей XIX в. / Ред. коллегия: Н.С. Нарский. – М. : Мысль, 1971.
34. Шеллинг Ф.В. Философские исследования о сущности человеческой свободы и связанных с ней предметах. Соч. в 2 т. : Т.2 / Сост., ред. А.В.Гулыга; Прим. М.И.Левинной и А.В.Михайлова. – М. : Мысль, 1989.
35. Шопенгауэр А. Свобода воли и нравственность / Общ. ред., сост., вступит. ст. А.А.Гусейнова и А.П.Скрипника. – М. : Республика, 1992. (Библиотека этической мысли) - 448 с.
36. Эпиктет. В чем наше благо? Избранные мысли римского мудреца // Римские стоики: Сенека, Эпиктет, Марк Аврелий / Вступ.ст., сост., подгот. Текста В.В.Сапова. – М. : Республика, 1995. – (Б-ка этической мысли).